

Ingurumen Buletina

- 1. Abiadura Handiko Trena 2019rako? Propaganda hutsa*
- 2. Borondatea badago, kutsadura elektromagnetikoaren arriskuak minimizatu daitezke*
- 3. Zaborraren negozioa kili-kolo*
- 4. Merkantzien nazioarteko garraioa laukoiztu egingo da 2050erako*
- 5. Iparraldean ere bada alternatibarik trantsizio energetikorako*
- 6. ¿Zer suposatzen du Alternatiben Herrixka Bilbon antolatzeak?*

1. Abiadura Handiko Trena 2019rako?

Propaganda hutsa

Ana Pastor, Sustapen Ministroak, pasa den urtarrilaren 29an, Bergarako AHTren lanak bisitatzen zituen bitartean, esan zuen azpiegitura erraldoi hau 2019rako bukatuta egongo dela arazo teknikorik ez badago. Orain arte ematen zuten amaiera data 2020a zen. Ministroaren arabera, zor guztiak ordaindu dira eta orain lan berriekin hasikotan daude. Hartutako konpromisoak betetzen ari direla dio. Hiriburuei dagokienez, proiektuak idazten ari dira eta behin betiko irtenbideetan ari omen dira lanean. Gainera Burgosera arteko zatia urtebetean bukatuko dela baieztatu zuen. Eta guzti hau legegintzaldi honetan (hiru urtetan) dagoeneko 2.000 milioi euro gastatu direlako.

Bere ondoan Ingurumen eta Lurralde Politikako Sailburua, Ana Oregi zegoen (Ministroa esaten ari zenetik hitzik ere sinisten ez duenaren aurpegiarekin), esanez "Euskadik azken hamarkadetan ezagutu duen lanik garrantzitsuena da AHT, bai bere tamaina eta dimentsio ekonomiakoagatik, bai herritarren bizitzan izango duen eraginagatik ere". Bakoitza bere hitzaldia botatzen.

Hau hauteskunde propaganda egiten ari diren bi politikarien irudi perfektua da. Beraiek ere sinisten ez dutena esaten eta herritarrok sinetsi dezagun nahian, edo behintzat beraien kontra ez mobilizatzearen esperoan.

Azpiegitura erraldoi honi lehen egunetik ezetz esan diogun pertsonak eta eragileak gezur hauek entzuten ohituak gaude, baina batez ere egiarik ez entzuten eta arrazoirik gabe guztiari ezetz esaten diogula entzuten ohituta.

Hasteko, zer esan nahi dute "arazo teknikorik ez badago" hitzek?. Hasieratik izan dira arazo teknikoak, erabiliko ez diren tunelak, zati gehienetan gainkosteak, lan istripuetan hildako langileak, obren inguruetako lurretan zulo izugarriak agertzen, kalkulatu ezinezko ingurumen kalteak, nekazaritzako lurren espropiazioak, gizartearen oposizioa, mobilizazio handiak,... Nork uste du arazorik ez dela egongo aurrerantzean?. Honi gehitu behar zaizkio Ministroak hain pozik eman dituen diru xahuketaren datuak. 2.000 milioi euro diru publikotik gastatu dira, funtzionamenduan hasten denean errentagarria izango ez den tren batean. Ez da erabilgarria izango abiadura handiko tren batek ez dielako

erantzuten herritarren eguneroko mugikortasun beharrei. Dirutza hori gizarte zerbitzu eta zerbitzu publikoetan inbertitu ahal zelako hain beharrezkoak direnean krisi abagune honetan. Ez dela ez bidezkoa, ez etikoa, egoera honetan tren batek Eusko Jaurlaritzaren departamendu horretako aurrekontu zati handi bat eramatea eta gorantz doan partida bakarra izatea. Azpiegitura mota honek zorra areagotu bakarrik egingo duelako. Eta gehiengo soziala ez dagoelako diru xahutze honekin ados.

Eta jakin arren Ministroak eta Sailburuak esaten ari direna ez dela egia, AHTrekin hauteskunde propaganda egiten jarraitzen dute. Herritarrok egia jakingo ez bagenu bezala: hau ezer onik ekarri ez duen eta ekarriko ez duen diru xahutzea da. Guztiz kontrakoa da, urte askorako hipoteka bat.

2. Borondatea badago, kutsadura elektromagnetikoaren arriskuak minimizatu daitezke

Donostia eta Gasteizko udalak, zientzialarien gomendioak jarraituz, telefoniako antenen emisio elektromagnetikoak erregulatzen dituzten udal ordenantzak aldatuko dituzte.

Aurrerantzean, emisio hauek ezingo dute 0,1 microvatio $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ -ko ($\mu\text{W}/\text{cm}^2$) baino gehiago emititu. Muga hau egungo legeak onartzen duen 450 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ baino askoz maila baxuagoa da.

Gizartea geroz eta kontzienteago da eta gehiago mobilizatzen da. Antena konkretuen desagerpena, potentzien gutxitzea edo legeak aldatzea eskatzen duten protestak gero eta gehiago dira.

Donostiako ordenantza aldatzera iritsi arteko prozesua herritarrek bultzatu zuten. 2012An Antenarik Ez herritarren plataformak 7.400 sinadura bildu zituen hiriko ordenantza 2011n Europako Kontseiluak onartu zuen 1.815 erresoluziora egokitzeko. Erresoluzio honek dio balorazio zientifikoek arriskua zein den zehaztu ezin dutenean prebentzio printzipioa aplikatu behar dela. Halaber, telefonia mugikorreko estazio baseek emititutako erradiofrekuentziekiko dugun esposizioa gutxitzea gomendatzen du, eta eremu elektromagnetikoen esposizio mailetarako prebentzio-atariak zehazten ditu. Egiten duen gomendioa, aurretik aipatu dugun 0,1 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ maila ez gainditzea. Eta Europa hareago doa gai honetan, epe ertainera bere helburua 0,01 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ baita, hau da, gaur egun legeak onartzen duena

baino 45.000 aldiz gutxiago. Izan ere, ahaztu ezin ditugun arazo oso larriez ohartzeko gaituzte, umeen leuzemia arriskua handitzeaz kasu.

Donostiako udalak 2014 urtean, 42 puntutan eginiko 111 potentzia dentsitate neurketen bidez, hiriko mapa erradioelektrikoa burutu zuen. Eta udalean errepresentazioa duten alderdi guztiek parte hartzen duten lantalde bat eratu zen ordenantzaren aldaketarako pausuak zehazten joan dena.

Gasteizen oposizioa izan da ordenantza aldatzearen alde botoa eman duena, PPko udal gobernua ezer aldatzera ukatzen baita, udalaren kompetentzia ez dela eta estatuko legea gaintik dagoela argudiatuz.

Arazoa larriagoa da zonalde sentsibleetan, ikastetxeen kasuan adibidez. Publikoak diren Bilboko Solokoetxe Institutua edo Gasteizko Ibaiondo Ikastetxearen kasuak zeresan handia eman dute azken hilabeteetan. Berain helburua Europako gomendioak betearaztea eta 0,1 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ maila ez gainditzea izan da. Ibaiondoren kasuan, eta mobilizazio askoren ondoren, Eusko Jaurlaritzak, erradiazioei esposizioa gutxitzeko ikastetxe inguru

apantailatzea lortu zuten. Solokoetxen, 14 urte betetzen dituen borrokan jarraitzen dute. Urkulluren gobernuak ikastetxea apantailatzeko konpromisoa aurretik hartu zuen arren, azkenean atzera egin du, guraso elkarteak esan duenez. Zentro honetako umeek emisio handiak jasotzen dituzte, inoiz ikastetxe batean neurtu diren altuenetakoak. Egindako neurketen arabera, emisioak 20 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ ingurukoak dira, Ibaiondon 0,6 eta 0,9 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ ziren bitartean.

Baian ez da neurririk hartzen Solokoetxen, eta ez dira udal ordenantzen aldaketak bultzatzen. Antenen negozioa mamitsua da. Antena batek eguneko 6.000 euro arteko irabaziak eman ditzake. Ez dago herritarron osasuna babesteko borondaterik, bai ordea talde enpresarial handien irabaziak mantentzeko asmorik.

3. Zaborraren negozioa kili-kolo

Merkatuen eta Kompetentziaren Komisio Nazionalak (CNMC), bi urteko ikerketaren ondoren, 98,2 milioi euroko isunarekin zigortu ditu 39 enpresa, beraien artean ACS, FCC, Sacyr eta Ferrovial enpresa taldeak. Erresoluzio honek kolokan jarri du eraikuntza enpresa handi hauen negozio nagusia, zaborraren gestioa eta hiri

saneamendua.

CNMCre araberan, enpresa hauek sekretuan aritu dira konpetentzia printzipioaren aurka. Paktu sareen bidez aritzen ziren, bezeroen kontratuak beraien artean banatuz, nagusiki probintzietako hiriburuak. Ikerketako frogak erakusten dute funtzionatzeko modua oinarrizkoa eta lotsagabea zela, sarritan horrelako kontratu publikoetan hasi berriak ziren enpresentzat neurri zuzentzaileak hartuz.

Aurretik aipaturiko lau izen handiek, laurak sozietate kotizatuak, 72 milioi euroko isunak pilatzen dituzte, CNMCK ezarritako isun osoaren %75. Enpresa hauek itundutako praktikak beraien politika komertzialean errotoak zeuden eta batzuetan sabotaia argi bihurtzen ziren, beraietzat nahikoa irabazi eskaintzen ez zuten konkurtsoetara ez aurkeztu eta konkurtsoak esleitu gabe geratzeko paktuak eginez. Azken erresoluzioak 2000 eta 2013 urte bitarteko gertaera ez bidezkoak frogatutzat ematen ditu.

Enpresa hauek barne kodeak ezartzen zituzten, elkarteko kideek zer gerta lekiekeen jakin zezaten edo bakoitzaren bezeroak errespetatu beharraz gomendio kolektiboak eginez. Merkatuaren banaketak

modu ezberdinetan forma hartzen zuen, alde biko paktuak, askoren sozietateak edo aldi baterako enpresa elkarteak (UTE) bidez.

Multen balioa, araua hautsi duten enpresa bakoitzak ikerketaren helburu izan diren merkatuetan urte hauetan izan duten negozio bolumenaren %3a bestekoa da: Urbaser (ACS) 23,2 milioi euro, FCC 16,8 milioi, Valoriza 15,2 milioi eta Cespa 13,6 milioi isunekin zigorren rankinean lehen postuetan daude.

EAEn eta Nafarroan urteak daramatzagu salatzen errauste plantak eraikitze gogo biziaren atzean interes ekonomiko handiak daudela, baita, enpresa multzo hauen negozioa kolokan jarri dezaketen hondakinen kudeaketarako eredu berrien kontra egiteko begi bistako ahaleginak ere.

4. Merkantzien nazioarteko garraioa laukoiztu egingo da 2050erako

ITFren (Garraioaren Nazioarteko Federazioa) "Garraiorako Perspektibak 2015" txostenaren arabera, merkataritza eremuan izan diren aldaketak garraio distantziak %12 haztea ekarri du. Igoera hau garraio bide guztietan ematen da. Merkantzien nazioarteko garraioaren bolumena laukoiztu

egino dela kalkulatu da. Ondorioz, sektorearen CO² emisioak %290 haziko dira 2050erako. Merkantzia garraioen emisio hazkunde honek klima aldaketa murriztea oztopatu dezake.

Herrialde barruko garraioaren kuotak merkataritzarekin lotutako merkantzia garraioen %10 suposatzen du, baina emisioen 30%a. Hau garrantzitsua da, herrialdeko garraioan tokiko politikek eragiten dutelako batez ere, nazioarteko akordioek baino gehiago. Horregatik tokiko eta eskualdeko politikak karga ahalmenaren kudeaketa hobetzean eta eraginkortasuna areagotuko duten alternatiba multimodaletan inbertitzean oinarritu behar da.

Proiekzio hauen arabera Txina, India eta Latinoamerikako hiriek, 2050 arte pertsonen garraioak izango duen emisio hazkundearen herena (%38) suposatuko dute. Hiriko trafikoa saihesteko eta garraio publikora aldatzeko politikek hazkunde hau %30-40 murriztu dezakete.

Klima aldaketaren arazoa larria da baina tokiko administrazioetan neurriak hartu daitezke arrisku hau murrizten hasteko.

5. Iparraldean ere bada alternatibarik trantsizio energetikorako

I-ENER, energia berriztagarrien ekoizpenerako sozietatea, 2014ko urrian sortu zen eta herritarren energia ekoizpena bultzatzen du. Energia berriztagarria garatuz Euskal Herrian herritarrok energia berreskuratu eta herritarrentzat egokia den eta trantsizio energetikoa bultzatuko duen tresna izan nahi du.

Euskal Herrian kontsumitzen den energiaren %99 inportatua izanik, berotasun eta elektrizitate ekoizpena lurraldean birkokatu eta energia berriztagarrietan oinarritzen den eredua sustatu nahi du. 4 printzipiotan oinarritzen da horretarako:

- Herritarra: Herritarren sozietate bat da, gehiengoa Euskal Herriko herritarren esku.
- Inbertitzailea: Energia berriztagarrien inguruko proiektuak gauzatzeko beharrezko dirua eta kapitala biltzen du.
- Berriztagarria: Ingurumena errespetatzeko kezkarekin, energia berriztagarrietan bestetik ez du inbertitzen.
- Lurraldekoa: Euskal Herrian besterik ez du inbertitzen.

Eginkizunen artean ditu herritarren aurrezkiak biltzea du, hau da, jarduerarako

dituen diru ahalmenak bere akziodunen aurrezki solidarioetatik datoz. Eta aurrezki hauek energia berriztagarrien inguruko proiektuetan inbertituko ditu, interes orokorra zainduz.

Helburu nagusizat du, energia berriztagarrien ekoizpen proiektuak sortu eta diru beharrak dituzten energia berriztagarrien inguruko proiektuak sostengatzea.

I-ENER energia berriztagarriaren ekoizle izango da, eta bide ezberdinetan aritzeko eta inbertitzeko helburua du: energia eolikoa, fotovoltaikoa, hidraulikoa eta biomasa. Horrela, energiaren ekoizpena birkokatu, energia herritarron esku utzi, ingurumen inpaktua gutxitu eta deslokalizatu ezin diren lanpostuak sortuko dituzte.

I-ENER-en akziodun izatea, energia berriztagarrietan inbertitzeko ahalmena biderkatzen laguntzea da, eta, horrela, ingurumena gehiago zaintzen eta errespetatzen duen energia ekoizpenean parte hartzea da. Gainera, lurraldeko

ekonomian eragile izatea da, eta, lankidetzan, dinamika kolektibo eta herritar baten parte izatea da. Euskal Herriko biztanleen suskripzioari esker existitzen da. Izan ere, beren aurrezkien zati bat sozietatera honetara bideratu dute. Sozietatea kapital aldakorrekoa denez, I-ENERek akziodun berriak har ditzake edonoiz. Beraz interesa duen edonor bihurtu daiteke I-ENEReko akziodun eta proiektu honetan parte hartu. Informazio gehiago nahi baduzu sartu I-ENERen [web orrian](#).

Sozietate hau Euskal Herrian sortzen ari den energia trantsiziorako katean beste katebegi bat da: I-ENERek energia berriztagarria sortuko du eta Goiener bezalako kooperatibek komertzializatu egingo dute.

6. ¿Zer suposatzen du Alternatiben Herrixka Bilbon antolatzeak?

Bideo [honetan](#) Bizi!k Baionako Alternatiba nola antolatu zuten azaltzen du. Jende eta lan asko aurrekaririk izan ez duen arrakastarako.